

MEER SAMENWERKING, MINDER ARMOEDE

Armoedebeleid gemeente Appingedam, 2015-2020

september 2015

SAMENVATTING

In deze notitie wordt het nieuwe armoedebeleid van de gemeente Appingedam geschetst, waarin integraal handelen, eigen kracht en kinderen/ jeugdigen centraal staan.

In de DAL-gemeenten zijn veel voorzieningen voor minima: huishoudens met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum. In Appingedam zijn dat 680 huishoudens ofwel 12,5% van alle huishoudens van de gemeente. In 2014 waren 220 inwoners cliënt bij de Volkskredietbank Noordoost-Groningen, deden 25 gezinnen in Appingedam een aanvraag bij Stichting Leergeld, deden 21 gezinnen een beroep op de Voedselbank en daarnaast konden inwoners terecht bij Humanitas Thuisadministratie.

Verschuivende maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor veranderingen in armoedeproblematiek. Zo geven de decentralisaties en nieuwe wetten aanleiding voor een ander en meer samenhangend beleid. Ook is het aantal inwoners met een laag inkomen en complexe problematiek gestegen, maar zij beschikken tegelijkertijd vaak over veerkracht. Maatschappelijke organisaties dienen veerkracht en eigen inzet en betrokkenheid te bevorderen.

De gemeente streeft ernaar dat in 2020 het armoedeniveau is verminderd naar het landelijk en regionaal gemiddeld niveau. Dan kunnen zo veel mogelijk inwoners op een betekenisvolle manier participeren in de samenleving: zij moeten kunnen beschikken over voldoende voedsel en kleding, toereikende huisvesting en kunnen deelnemen aan sportieve, maatschappelijke en/of sociaal-culturele

activiteiten. De zes bouwstenen voor het nieuwe armoedebeleid zijn:

- Armoedebeleid is verbonden met andere beleidsterreinen
- Maatregelen zijn gericht op participatie
- Maatregelen zijn gericht op versterking van de eigen kracht
- Voorkomen is beter dan genezen
- Een vangnet alleen waar dat nodig is
- Samenwerking met particuliere initiatieven

Het nieuwe armoedebeleid bestaat uit verschillende maatregelen:

- Door minimabeleid en schuldhulpverlening armoede voorkomen en verminderen
- Armoedebeleid verbinden aan gezondheidsbeleid (GIDS) en sportbeleid
- Vergroten bekendheid van regelingen via nieuwe website www.hulpzelfvooruit.nl
- Kindgericht armoedebeleid, incl. webshop www.kansvooruwkind.nl
- Versterking van eigen kracht
- Initiatieven ondersteunen
- Pilot om schulden te voorkomen
- Structurele steun particuliere initiatieven

De invloed van het armoedebeleid wordt gevolgd door onder andere te kijken naar deelname aan voorzieningen voor minima en aan activiteiten voor kinderen. Door in gesprek te gaan over de betekenis van deze cijfers, dient het armoedebeleid verder verbeterd te worden. Participatie, meedoen en perspectief bieden staan hierbij centraal.

INHOUD

SAMENVATTING	3
1 Inleiding	7
2 Feiten en cijfers gemeente Appingedam	9
3 Veranderingen armoedeproblematiek	12
4 Visie, doelen en bouwstenen gemeentelijk armoedebeleid	15
5 Maatregelen en uitvoering	21
5.1 Door minimabeleid en schuldhulpverlening armoede voorkomen en verminderen	21
5.2 Armoedebeleid verbinden aan gezondheidsbeleid (GIDS) en sportbeleid	22
5.3 Vergroten bekendheid van regelingen via nieuwe website www.Helpzelfvooruit.NL	22
5.4 Kindergericht armoedebeleid	23
5.5 Versterking van eigen kracht	25
5.6 Initiatieven ondersteunen	25
5.7 Pilot om schulden te voorkomen	25
5.8 Structurele steun particuliere initiatieven	26
6 Evaluatie en monitoring	29
Bronnen	30

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het gemeentebestuur van Appingedam hecht veel waarde aan een integrale aanpak om armoede te bestrijden. In deze notitie worden de kaders geschetst van het nieuwe armoedebeleid. Deze kaders zijn in nauwe afstemming met de gemeenten Delfzijl en Loppersum ontwikkeld. Naast de gemeenschappelijk kaders heeft iedere gemeente de specifieke lokale gegevens toegevoegd.

We spannen ons in om alle inwoners op een betekenisvolle manier te kunnen laten deelnemen aan onze samenleving. We stimuleren mensen om vanuit eigen kracht hun leven en financiën weer op orde te krijgen. Voorkomen moet worden dat problemen worden doorgegeven aan volgende generaties. In het coalitieakkoord van de gemeente Appingedam is opgenomen dat bij armoedebestrijding extra ingezet zal worden op kinderen/jeugdigen. Inmiddels heeft de raad via het vastgestelde Minimabeleid (december 2014) en via de notitie Extra activiteiten armoedebestrijding kinderen en jeugd DAL-gemeenten 2015 (oktober 2014) al belangrijke besluiten en uitvoeringsmaatregelen genomen. In deze notitie werken we deze nog verder uit.

1.2 Omschrijving armoede en armoedeproblematiek

Armoede in Nederland bestaat. In Nederland leven ongeveer 1,4 miljoen mensen onder de armoedegrens (dat is 9% van de bevolking). Armoede is het hoogst bij eenoudergezinnen, alleenstaanden tot 65 jaar, niet-westerse huishoudens, bijstandsontvangers en kinderen. Bij al deze groepen is sprake van een verdere verslechtering van de inkomenspositie ten opzichte van 2012 (CBS, Armoedesignalement 2014). **In de provincie Groningen leven 17.000 huishoudens in armoede. Eind 2014 hadden 393 gezinnen in de DAL-gemeenten een WWB-uitkering, waarbij 703 kinderen zijn betrokken. Tweederde van**

deze kinderen groeit op in een gezin met schulden (Leergeld, jaarverslag 2014).

In het Armoedesignalement 2014 worden twee grenzen gehanteerd om armoede in kaart te brengen. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt de lage inkomensgrens, terwijl het Sociaal en Cultureel Planbureau (CPB) uitgaat van een budgetbenadering. De lage inkomensgrens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is afgeleid van het bijstandsniveau. Zo gaat bijvoorbeeld het gemeentelijk minimabeleid uit van de lage inkomensgrens. In de budgetbenadering wordt armoede afgemeten via normbedragen die het SCP in overleg met het NIBUD heeft vastgesteld. Het basisbehoefenniveau omvat de minimale uitgaven voor voedsel, kleding en wonen en enkele andere moeilijk te vermijden kosten. De gemeente Appingedam heeft minimabeleid dat beschikbaar is voor huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (Notitie Minimabeleid, dec. 2014).

Armoede wordt omschreven als “door langdurig geldgebrek niet meer mee kunnen doen met het leven dat door de meeste mensen zo “gewoon” wordt gevonden” (www.armoedegroningen.nl.) Armoede uit zich op veel verschillende manieren. Armoede gaat vaak gepaard met weinig sociale contacten, veel zorgen en weinig kansen. Schulden gaan vaak gepaard met hoge maatschappelijke kosten. Mensen die langer buiten het arbeidsproces staan zijn vaak minder gezond. Ook is de zorgvraag hoger. Armoede heeft niet alleen betrekking op weinig inkomen, maar heeft vaak ook te maken met een gebrek aan perspectief, sociale uitsluiting en gedragspatronen. Een deel van de inwoners met weinig inkomen weet de weg naar overheidsvoorzieningen niet goed te vinden en heeft ook minder sociale netwerken. Vaak betreft dit kwetsbare burgers met lagere opleidingen, een minder goede gezondheid en minder goede woonomstandigheden. De laatste jaren is echter de groep die leeft van weinig inkomen meer gemêleerd geworden.

FEITEN EN CIJFERS

GEMEENTE APPINGEDAM

2.1 Huishoudens met minimuminkomen en minimabeleid

In december 2014 is het nieuwe gemeentelijk minimabeleid vastgesteld. Uit landelijk vergelijkend onderzoek is naar voren gekomen dat de DAL-gemeenten een heel goed pakket aan voorzieningen hebben voor minima. In het minimabeleid zijn de uitgangspunten:

- 1 De focus ligt op kinderen
- 2 Het minimabeleid moet bijdragen aan bewustwording en gedragsverandering om een gezonde maatschappelijke participatie te bevorderen
- 3 Wederkerigheid als vorm van positieve steun
- 4 Uitvoerders gaan in het belang van minima intensieve samenwerking aan met maatschappelijke organisaties en particuliere initiatieven
- 5 Inzet van moderne en effectieve methoden en middelen
- 6 Prioriteiten stellen waar dat kan

Het minimabeleid is erop gericht om alle burgers met een laag inkomen en hun kinderen een blijvend perspectief te bieden. Het minimabeleid is beschikbaar voor huishoudens met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum. In 2013 waren er 680 huishoudens in Appingedam met een inkomen tot 110%. Dat is 12,5% van het totaal aantal huishoudens in de gemeente. Hierbij waren 330 kinderen betrokken.

2.2 Inwoners met schulden en schuldhulpverleningsbeleid

Alle inwoners van 18 jaar en ouder, met uitzondering van ondernemers, van de gemeenten die deelnemen aan de Gemeenschappelijke Regeling kunnen zich voor schuldhulpverlening tot de Volkskredietbank wenden. Het huidige beleid is vastgelegd in het Beleidsplan Integrale

Schuldhulpverlening 2012-2015 en in de bijbehorende Beleidsregels Schuldhulpverlening.

Momenteel wordt gewerkt aan het nieuwe Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019.

Het streven is dit nieuwe beleidsplan eind 2015 te bespreken en vast te stellen in de gemeenteraad.

Op 1 januari 2015 waren 220 inwoners van de gemeente Appingedam cliënt bij de Volkskredietbank Noordoost-Groningen. Dat is 1,8% van de Damster bevolking (12.003 inwoners). Van alle VKB cliënten in Noordoost-Groningen heeft 27% inkomen uit arbeid en 73% een uitkering. Bijna een kwart van de cliënten heeft dus werk en driekwart van de cliënten heeft een uitkering.

De gemiddelde omvang van de schulden was in januari 2015 € 34.767,=. Een VKB-cliënt had gemiddeld bijna 9 schuldeisers (VKB, april 2015, Marap eerste kwartaal 2015, 8,9 schuldeisers).

De schuldeisers van alle VKB-cliënten zijn:

Verhuurders	36%
Zorgverzekeraars	18%
Financieringen	17%
Belastingen	11%
Energieleveranciers	10%
CJIB	4%
Overig	5%

De gemiddelde schuld van een cliënt bij de Volkskredietbank Noordoost-Groningen is in de afgelopen jaren fors gestegen. Begin 2013 was deze bijna € 27.000, =, begin 2015 bijna € 35.000, =. De landelijk gemiddelde schuld bedroeg in 2014 € 38.500.

Ruim 60% van de cliënten met schulden is alleenstaand. Onder de alleenstaanden met schulden zijn meer mannen dan vrouwen (VKB Noordoost-Groningen, Gewijzigde begroting 2015 en ontwerpbegroting 2016, mei 2015).

2.3 Aanvragen bij de Stichting Leergeld DAL-gemeenten

De Stichting Leergeld richt zich op kinderen van 4 tot 18 jaar die door financiële belemmeringen niet volwaardig kunnen participeren in scholen en buitenschoolse activiteiten. Leergeld verwerft subsidies en donaties van particulieren en (maatschappelijke) organisaties.

In 2013 hadden 109 gezinnen uit de DAL-gemeenten een aanvraag bij Leergeld gedaan. Hierbij waren 176 kinderen betrokken. Leergeld heeft in 2013 € 27.410, = uitgegeven aan de diensten en goederen voor de (doel-)groep, veelal in natura. In 2014 hebben 156 gezinnen uit de DAL-gemeenten een aanvraag gedaan bij Leergeld. Hierbij waren 264 kinderen betrokken en hiervoor is € 39.073, = uitgegeven, meest in natura.

In 2014 kwamen 25 aanvragen van gezinnen uit Appingedam. Veel aanvragen hadden betrekking op een vergoeding van zwemles, contributie en kleding/schoeisel voor een sportvereniging en (noodzakelijke) laptops voor school. Ook zijn er uitgaven gedaan voor fietsen en creativiteit. In 2013 is er voor jeugdigen in Appingedam € 3.500, = uitgegeven en in 2014 € 2.500, =.

In 2014 heeft Leergeld ook zelf middelen verworven om kinderen uit gezinnen met weinig inkomen een sinterklaaskaascadeau te kunnen geven.

De vrijwilligers van Leergeld gaan altijd op huisbezoek bij aanvragen. Ook als mensen niet in aanmerking komen voor een bijdrage (in natura) worden ze geholpen met informatie en advies. Vrijwilligers van Leergeld vragen en durven dóór

te vragen. De ervaring van Leergeld is dat de mensen dit zeer op prijs stellen en zich gehoord voelen. Vrijwilligers van Leergeld gaan na of inwoners gebruik maken van zorgtoeslag, huurtoeslag en kindgebonden budgetten. Indien nodig worden mensen naar de juiste instanties verwezen (Jaarverslag Leergeld 2014, juni 2015). Er is aan Stichting Leergeld over de jaren 2013 en 2014, namens de drie DAL-gemeenten, een bijdrage verstrekt van € 1.500.

2.4 Inwoners die een beroep doen op de Voedselbank

Het cliëntenbestand van de Voedselbank beslaat rond de 150 adressen voor Appingedam en Delfzijl. Ongeveer 400 inwoners in Delfzijl en Appingedam krijgen wekelijks een voedselpakket.

De gemeente Appingedam heeft de Voedselbank in 2014 en 2015 met een incidentele subsidie uit het budget van het minimabeleid ondersteund. Voor 2015 is, naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad, € 5.460,= (€ 5,00 per gezin) per week beschikbaar gesteld. Er waren in oktober 2014 21 gezinnen (49 personen) uit Appingedam die een beroep deden op de Voedselbank. Naast een bijdrage van de gemeenten verwerft de Voedselbank vooral giften en voedsel van het bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen, kerken en particulieren (Stichting Voedselbank Appingedam-Delfzijl, Financiële verantwoording 2014, juni 2015).

Voor 2016 heeft de gemeente Appingedam in de Kadernota € 10.000, = structureel extra begroot voor de Voedselbank en voor de Stichting Urgente Noden (SUN) en armoedebeleid. De subsidiëring van de SUN heeft een “multiplier-effect”. Via de SUN kunnen ook extra fondsen en giften van anderen worden verworven omdat de gemeente via haar bijdrage aan de SUN cofinanciert. Door middelen aan de SUN beschikbaar te stellen wordt het mogelijk ook via andere wegen dan de gemeentebegroting initiatieven van en voor inwoners van de gemeente Appingedam te faciliteren.

2.5 Steunpunt Thuisadministratie-DAL

Het Steunpunt Thuisadministratie valt samen met de Formulierenbrigade onder de SW&D. Inwoners die niet zelf in staat zijn hun financiële administratie te doen kunnen door vrijwilligers van Humanitas Thuisadministratie geholpen worden. Vrijwilligers kunnen helpen met het op orde brengen van de financiële administratie en het leggen van contacten met instanties. Ook kunnen inwoners informatie krijgen over mogelijke schuldregelingen. Er worden spreekuren gehouden bij de SW&D, de ISD en bij de Volkskredietbank. Hier worden signalen met

betrekking tot armoede en (psychosociale) problematiek en het niet gebruiken van regelingen opgevangen en besproken. Mensen krijgen informatie over mogelijkheden en rechten en kunnen ondersteund worden om weer zelf op eigen kracht verder te gaan. Hierbij wordt ook contact onderhouden en samengewerkt met de ASWA. In 2013 zijn 158 inwoners uit de drie DAL-gemeenten geholpen via het Steunpunt Thuisadministratie. Daarnaast zijn er ook rond de 80 korte informatie-gesprekken geweest. Het Steunpunt heeft de Vrijwilligersprijs ontvangen voor de aansprekende werkwijze en behaalde resultaten.

VERANDERINGEN

ARMOEDEPROBLEMATIEK

3.1 Decentralisaties, nieuwe wetten en samenwerking

De gemeente Appingedam heeft net als alle gemeenten in Nederland een grote opgave in het sociale domein. De drie decentralisaties (jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen) zijn per 1 januari 2015 geëffectueerd. Ook is in 2014 de nieuwe Wet Passend Onderwijs van kracht geworden. De komende jaren wordt gewerkt aan verdere inhoudelijke vernieuwing en aan daadwerkelijke transformatie. De gemeente wil kwetsbare inwoners zo goed mogelijk ondersteunen door samenhangend beleid, goede samenwerking met maatschappelijke organisaties en concrete uitvoeringsafspraken.

De gemeente heeft de afgelopen jaren afspraken gemaakt met ASWA, ISD Noordoost, SW&D, Volkskredietbank, onderwijs en welzijnsorganisaties en sportverenigingen om armoede te voorkomen of te verlichten en de informele netwerken te versterken.

Belangrijk is dat inwoners met armoedeproblematiek in een vroeg stadium hulp en advies kunnen krijgen om zelf hun problemen aan te pakken vóórdat de financiële problemen hen boven het hoofd groeien. Hier ligt een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van inwoners zelf, de gemeente, de Volkskredietbank, de ISD en maatschappelijke organisaties. Ook organisaties zoals Leergeld en Humanitas spelen de laatste jaren een steeds belangrijker rol. Zij blijken laagdrempelig en informeren en ondersteunen inwoners goed.

Armoedeproblematiek is vaak “multiproblem-problematiek”. De gemeente Appingedam heeft samen met de

basisscholen, kinderopvangorganisaties en voorschoolse voorzieningen, het Centrum voor Jeugd en Gezin, de GGD en MEE in het voorjaar van 2015 afspraken gemaakt over zorgroutes. Dit is van belang voor een goede afstemming van passend onderwijs en jeugdhulp. De basisscholen en de voorschoolse voorzieningen hebben nu vaste contactpersonen (vaak de interne begeleiders) en dat geldt ook voor het CJG. Ook is er voor de coördinatie van zorg een vaste sociaal verpleegkundige van de GGD. Het doel is om goed te signaleren en goed en snel te kunnen handelen als dat nodig is.

De basisscholen en voorschoolse voorzieningen kunnen, als dat nodig is, het CJG inschakelen. Het CJG brengt de situatie van het kind en/of het gezin verder in kaart en draagt zorg voor het inzetten van de juiste interventies. Door deze zorgroutes komen kinderen/jeugdigen met problematiek eerder in beeld en wordt tijdig naar goede oplossingen gezocht. Dit is van groot belang om zwaardere problematiek te voorkomen.

3.2 Meer inwoners met een laag inkomen en hogere schulden

De problematiek met betrekking tot armoede is zowel landelijk als hier in de gemeente en regio aan het veranderen. Het aantal huishoudens met een laag inkomen en aantal uitkeringsgerechtigden is toegenomen. Er zijn meer inwoners met hogere schulden, meer risicogroepen en de problematiek is vaak complexer geworden. Risicogroepen voor armoede en schulden zijn eenoudergezinnen, alleenstaande mannen, ZZP-ers die (te) weinig opdrachten hebben, inwoners met een restschuld van de eigen woning en gezinnen die als gevolg van werkloosheid of

echtscheiding van één klein inkomen moeten rondkomen. In het VKB-cliëntenbestand is de groep werkenden de laatste jaren groter geworden.

Naast een toename van het aantal inwoners met een laag inkomen en meer complexe problematiek zijn er ook positieve ontwikkelingen, welke we in volgende paragraaf beschrijven.

3.3 Veerkracht van inwoners

De vrijwilligers die (kwetsbare) inwoners in onze gemeente ondersteunen zijn van grote betekenis en verdienen onze waardering. Zij helpen mensen de weg naar voorzieningen en regelingen te vinden. Ook is er veel bereidheid tot samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en inwoners. Deze samenwerking willen we de komende jaren verder versterken.

Het Sociaal Planbureau Groningen heeft in 2014 onderzoek gedaan naar armoede en veerkracht. Uit de onderzoeksresultaten bleek dat veel deelnemers aan het onderzoek wel beschikken over veerkracht. Ruim de helft van de geïnterviewden voelde zich gelukkig en vier op de tien inwoners verwacht over vijf jaar uit de armoede te zijn. Ongeveer een derde voelde zich echt arm. De geïnterviewden bleken hun situatie vooral als een financieel probleem te ervaren. Schaamte en isolement speelden wel, maar lang niet voor iedereen.

Het gemeentelijk beleid is erop gericht om de eigen kracht en veerkracht van inwoners te bevorderen. Met maatschappelijke organisaties zijn afspraken gemaakt om de zelfredzaamheid en participatie te bevorderen. Via de ASWA, Jimmy's, Eerstelijnszorg Appingedam (EZA), woon- en leefbaarheidsplannen, sociale teams en OGGZ-teams en private organisaties worden afspraken gemaakt op het gebied van de toegang, preventie en afstemming en samenwerking. Het gemeentelijk beleid is er steeds meer op gericht om initiatieven vooral door eigen inzet en betrokkenheid van inwoners, maatschappelijke organisaties

en bedrijven mogelijk te maken. Samenwerking zal worden bevorderd door een integrale aanpak: professionals en vrijwilligers met elkaar in contact brengen, ideeën uitwisselen en projecten en programma's met elkaar verbinden.

VISIE, DOELEN EN BOUWSTENEN GEMEENTELIJK ARMOEDEBELEID

4.1 Visie op armoedebelid

Alle burgers doen op betekenisvolle manier mee aan de samenleving

Alle burgers doen mee. Dit willen we bereiken door samen met inwoners en maatschappelijke organisaties voorwaarden te scheppen voor een betekenisvolle manier deelname aan onze samenleving.

Armoedebelid begint bij het voorkomen van problemen. Preventie van schulden, ook bij kinderen en jeugdigen. Het is van groot belang om snel te signaleren als het misgaat of mis dreigt te gaan.

Via ons welzijn- en zorgbeleid wordt nagegaan wat mensen zelf kunnen en hoe de eigen kracht en de eigen netwerken van inwoners versterkt kunnen worden. Hierbij worden verbindingen gelegd tussen betrokken burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de gemeente. Via het onderwijs en voorschoolse voorzieningen zijn goede zorgstructuren ontwikkeld en vaste contactpersonen benoemd. Hierdoor weten mensen elkaar eerder en beter te vinden. Door informatie en coaching moet verergering van problematiek zoveel mogelijk voorkomen worden.

De gemeente Appingedam streeft ernaar om de armoedeproblematiek in de periode tot 2020 te verminderen naar het landelijk en regionaal gemiddeld niveau. Hierbij wordt ingezet op participatie. Specifieke aandacht en maatregelen gaan uit naar kinderen en jeugdigen.

We willen de inkomenspositie en participatie duurzaam verbeteren en maatschappelijke uitsluiting zoveel mogelijk voorkomen. Mensen worden aangemoedigd om vanuit eigen kracht hun leven en financiën weer op orde te krijgen. Voorkomen moet worden dat problemen doorgegeven worden aan volgende generaties.

Voor inwoners die zelf niet kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van bestaan stellen we financiële middelen beschikbaar zodat zij over voldoende voedsel en kleding kunnen beschikken, toereikend zijn gehuisvest en deel kunnen nemen aan sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten. De gemeente heeft hierbij extra oog voor deelname van kinderen en jeugdigen.

Via deelname aan Gemeenschappelijke Regelingen en subsidiebeleid (waaronder ASWA, SW&D, Leergeld, Jeugdsportfonds, Voedselbank, Administratiesprekuren), minimabeleid en schuldhulpverlening wordt invulling gegeven aan het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie. Tevens wordt door de kwijschelding van rioolheffing en afvalstoffenheffing een belangrijke bijdrage geleverd aan armoedebestrijding.

De gemeente Appingedam wil de komende jaren meer bekendheid geven aan particuliere fondsen en aan de Stichting Urgente Noden: SUN. Ook de organisaties die door de gemeente worden gesubsidieerd krijgen nadrukkelijk de vraag om meer bekendheid te geven en samen te werken met particuliere initiatieven en fondsen.

De rol van de gemeentelijke overheid en inwoners is aan het veranderen. De gemeente verwacht meer van de eigen inwoners, wil zelf ook meer naar buitentreden en meer samenwerken met maatschappelijke organisaties. Het is de verwachting en wens dat er de komende jaren meer burgerinitiatieven ontstaan. In het kader van gebiedsgericht werken en burgerparticipatie worden de komende tijd hiervoor samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en raadsleden ideeën besproken en uitgewerkt.

4.2 Integrale aanpak en samenwerking met organisaties en particuliere initiatieven

Armoede valt het best te voorkomen door inkomen uit werk. De toegenomen complexiteit van armoede vraagt om een integrale aanpak. Daarom wordt aansluiting gezocht bij het beleid op het gebied van gezondheid, participatie, onderwijs- en jeugdbeleid, sport en kunst en cultuur. Naast toeleiding naar werk is echter vaak meer nodig om vicieuze cirkels van armoede en isolement te doorbreken.

Vanaf 2014 hebben de DAL-gemeenten samen met de inwoners en maatschappelijke organisaties besproken hoe armoede zo goed mogelijk kan worden voorkomen en bestreden. Er is overleg gevoerd met de Volkskredietbank, Stichting Leergeld, de ISD Noordoost, Humanitas, het Centrum voor Jeugd en Gezin, de ASWA, de Voedselbank en SI! en scholen.

Dit heeft geleid tot afspraken die zijn vastgelegd in de notitie Extra activiteiten voor Kinderen en voor het minimabeleid. Deze notitie is in oktober 2014 door de Raad van Appingedam vastgesteld.

Vervolgens zijn op 18 december 2014 en in januari 2015 bijeenkomsten georganiseerd om de bouwstenen voor het nieuwe armoedebeleid te bespreken. Tevens hebben inwoners uit de doelgroep zelf op een regionale bijeenkomst, die door CMO Groningen is georganiseerd, verteld welke problemen zij ervaren. Veelgenoemde problemen zijn de oplopende ziektekosten, schuldeninvordering vanuit de rijksoverheid, hoge boetes bij te late betaling bij het CJIB,

terugvordering van (een deel) van de uitkeringen na een onverwachte herberekening en bronheffing bij achterstallige zorgpremie.

Samen met lokale partners wordt gewerkt aan het bevorderen van participatie en het voorkomen van armoede en schulden. De Volkskredietbank Noordoost Groningen verzorgt voor de gemeente de schuldhulpverlening en preventie-activiteiten. De preventie-activiteiten vallen onder het “pluspakket” van de VKB. Deze activiteiten kunnen “extra” worden ingekocht. Als gevolg van de financiële en economische crisis is de afgelopen jaren bezuinigd op het pluspakket. Destijds is bij de besluitvorming aangegeven dat zou worden nagegaan of ook via bedrijfscholing of via het onderwijs zelf de pluspakketten zouden kunnen worden ingekocht. Deze mogelijkheden worden de komende maanden verder verkend. Op een aantal scholen in Appingedam heeft de Rabobank in de week van het geld ook gastlessen verzorgd over omgaan met geld.

Voor de basisscholen heeft de VKB de cursus “Kostdat” ontwikkeld. Voor het vmbo is onlangs de onderwijsmodule “De Financiële Wegwijzer” ontwikkeld. Dit is een module over financiële toekomstoriëntatie. Leerlingen krijgen door het uitvoeren van praktische opdrachten in vijf lessen inzicht in mogelijke verdiensten en wat ze zich met dat inkomen al dan niet kunnen veroorloven. Deze module is ontwikkeld door het lectoraat Schulden en Incasso van de Hogeschool Utrecht en het NIBUD (Brochure VKB Noord-Oost Groningen, 2015). Andere preventie-activiteiten van de VKB zijn de cursus “Geld speelt een rol” en de cursus “Gelet op het budget” (voor medewerkers in een sociale werkvoorziening). In het nieuwe beleidsplan van de VKB worden de voorstellen, inclusief voorstellen voor preventie nieuwe stijl, uitgewerkt.

Eind augustus 2015 is een bijeenkomst georganiseerd met vertegenwoordigers van de scholen, naschoolse activiteitencoördinator, bibliotheek, Leergeld, GGD, ASWA, Kids2B en de gemeente. Hier zijn de mogelijkheden besproken om gezamenlijk een project te ontwikkelen voor

kinderen en dit voorstel in te dienen bij het SKANfonds. In september is een aanvraag ingediend bij het SKANfonds voor een bijdrage voor activiteiten voor kinderen en hun ouders/verzorgers in de gemeente Appingedam. Het gaat om een mix van doe-activiteiten op het gebied van spel, sport, koken, gezonde leefstijl en leesbevordering. De aanvraag is gedaan door Kids2B en ondersteund door 12 organisaties. De gemeente heeft de organisaties uitgenodigd en de bijeenkomst voorbereid. Hiermee is invulling gegeven aan de faciliterende rol van de gemeente.

Op 24 september 2015 organiseert CMO STAMM in samenwerking met de DAL-gemeenten, ISD en VKB een armoedebijeenkomst over schuldenproblematiek en beschermingsbewind.

Op 6 november 2015 organiseert de gemeente Appingedam, samen met de gemeente Zuidhorn en de VNG een conferentie over knelpunten in de schuldhulpverlening en armoedebeleid. Op deze bijeenkomst komt ook staatssecretaris Jetta Klijnsma. Op beide bijeenkomsten wordt de problematiek besproken en via concrete projecten en maatregelen gewerkt aan oplossingen. De gemeente Appingedam is bestuurlijk en ambtelijk betrokken bij de voorbereiding.

De ASWA, SW&D en het Werkplein Eemsdelta werken samen om de participatie te bevorderen. Voor jongeren is er wekelijks een Jongeren Werkcoach bij Jimmy's. En stagiaires van Jimmy's houden wekelijks spreekuur bij het Werkplein. Ook worden er sollicitatietrainingen georganiseerd en afspraken gemaakt over activering. Een voorbeeld hiervan is het betrekken van jongeren bij de Coopluijdenmarkt. Een ander voorbeeld is een workshop van Elker (jeugdhulporganisatie) voor Jimmy's over “Check je geld”. Volgens de ASWA maken scholen en andere stakeholders gebruik van Jimmy's als expertisecentrum voor jongeren (Jaarverslag ASWA 2014).

Op het gebied van gezondheid en welzijn nemen de sociale teams en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) een centrale plaats in. Door een goede samenwerking

met burgers, het gezondheidscentrum, maatschappelijke organisaties en bedrijven willen we de negatieve gevolgen van armoede zoveel mogelijk voorkomen. Ook willen we kennis delen en professionals en vrijwilligers informeren over mogelijke fondsen die armoede helpen te bestrijden.

Onlangs is er door de OGGZ-coördinator een sociale kaart voor de DAL-gemeenten gemaakt (2015): een duidelijk overzicht met namen en contactgegevens van mensen en organisaties.

In Appingedam en de omliggende regio is sprake van relatief hoge werkloosheid. De werkgelegenheidsstructuur is vrij ijl. Relatief veel inwoners werken bij de SW bedrijven. Dit hangt o.a. samen met de historie en ligging van het gebied. De economische crisis heeft geleid tot bedrijfssluitingen en afname van werkgelegenheid. In regionaal verband zijn plannen ontwikkeld om de participatie te vergroten. Dit betreft o.a. sectorplannen en grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten. Ook samenwerking met andere steden en regio's biedt kansen. Zo is het beleid gericht op het vergroten van de mobiliteit en samenwerking in DAL-verband en op samenwerking met andere gemeenten in de regio en met de gemeente Groningen.

In onze regio is het economisch herstel nog minder groot dan elders in Nederland. Dit betekent o.a. dat ook de uitstroom uit de uitkeringen minder groot is. Daarom is het extra van belang dat voorzieningen zoals De Inzet en andere organisaties die mensen een zinvolle structuur bieden worden gecontinueerd. Ook innovatieve samenwerkingsprojecten verdienen een kans. Zo wordt nu o.a. geïnventariseerd welke ruimtes er zijn voor startende bedrijven.

Naast de focus op werk zijn ook opvoedingsondersteuning, het werven en scholen van vrijwilligers en concrete afspraken over het daadwerkelijk oplossen van problemen van groot belang. De kloof tussen beleid en uitvoering is nu soms nog te groot. In de komende periode wordt inzet gepleegd om de samenwerking tussen de gemeente, de ISD, Volkskredietbank, particuliere organisaties en maatschappelijke organisaties te versterken.

4.3 Doelen beleid tot 2020

Het doel van het gemeentelijk beleid is dat alle burgers op een betekenisvolle manier mee kunnen doen aan de samenleving. In de praktijk betekent dit dat inwoners moeten kunnen beschikken over voldoende voedsel en kleding, toereikende huisvesting en kunnen deelnemen aan sportieve, maatschappelijke en/of sociaal-culturele activiteiten.

De gemeente Appingedam stelt zich ten doel om van 2015-2020:

- Het aantal cliënten dat een beroep moet doen op de Volkskredietbank afneemt van 1,8% naar 1,5%;
- De gemiddelde schuld van VKB-clieënten door preventie en samenwerking terug te dringen naar het landelijk en regionaal gemiddeld niveau;
- Het percentage kinderen en jeugdigen dat opgroeit in armoede afneemt tot maximaal het gemiddeld landelijk niveau;
- De deelname van kinderen en jeugdigen aan sport en cultuur te bevorderen, o.a. via het GIDS-project;
- De arbeidsparticipatie en maatschappelijke participatie te bevorderen, o.a. door continuering van de Inzet.

Goed armoedebeleid begint bij het voorkomen van problemen. Preventie van schulden, ook bij jeugdigen, en snel signaleren als het misgaat is van groot belang. In dit kader worden afspraken gemaakt met VKB/ISD Noordoost, ASWA, CJG, sociale teams, jeugdzorg, scholen (o.a. lesmodules) en bedrijven. We sluiten aan bij wat mensen zelf kunnen en bieden ondersteuning waar dat nodig is. We willen dit realiseren door (een betere) samenwerking tussen inwoners en organisaties in onze gemeente en een integrale aanpak. We stemmen activiteiten beter op elkaar af, willen overlap voorkomen en informatie over minimaregelingen goed toegankelijk maken. Tevens willen we optimaal gebruik maken van bewezen effectieve aanpakken van elders.

4.4 Bouwstenen voor integraal armoedebeleid

Toekomstbestendig armoedebeleid is een “integraal” beleid.

- De zes bouwstenen voor het nieuwe armoedebeleid zijn:
- Armoedebeleid is verbonden met andere beleidsterreinen
 - Maatregelen zijn gericht op participatie
 - Maatregelen zijn gericht op versterking van de eigen kracht
 - Voorkomen is beter dan genezen
 - Een vangnet alleen waar dat nodig is
 - Samenwerking met particuliere initiatieven

In het volgende hoofdstuk geven we aan hoe we deze maatregelen willen uitvoeren.

MAATREGELEN EN UITVOERING

5.1 Maatregelen nieuwe armoedebeleid

1 Door minimaleid en schuldhulpverlening armoede voorkomen en verminderen

Armoedebeleid is verbonden met minimaleid en schuldhulpverlening. Het minimaleid wordt uitgevoerd door de ISD Noordoost en de schuldhulpverlening door de Volkskredietbank (VKB). Toeleiding naar deze organisaties vindt ook via maatschappelijke organisaties plaats. Schulden ontstaan vaak uit armoede maar armoede is ook vaak een gevolg van schulden. De middelen voor minimaleid en schuldhulpverlening zijn reeds door de Raad vastgesteld.

Voor de verschillende minimaregelingen (i.c. bijzondere bijstand, chronisch zieken, participatie, collectieve zorgverzekeringen, regeling schoolgaande kinderen, VO Starterspakket, langdurigheidstoeslag, stapelingsfonds en kinderopvang) was in de gemeente Appingedam in 2015 € 357.400, = beschikbaar. Tevens was € 197.300, = beschikbaar voor mensen met een inkomen tot 130% van het minimumloon om deel te nemen aan een collectieve ziektekostenverzekering met pluspakket die o.a. het eigen risico verzekert (Gemeentebegroting 2015 en ISD eerste tertaal, juni 2015). In het najaar van 2015 bespreken de DAL-gemeenten en Menzis of en hoe er een vervolg kan worden gegeven. De resultaten van deze besprekingen zijn nog niet bekend.

De VKB en ISD werken aan preventie nieuwe stijl. Een betere gezamenlijke aanpak om schulden te verminderen en te voorkomen. Schulden ontstaan vaak bij 'life events': het krijgen van kinderen, het huren of kopen van een huis, verhuizen, scheiden of het verliezen van werk en moeten aanvragen van een uitkering. De VKB is voortaan aanwezig

bij de intake van de ISD, zodat bij het aanvragen van een uitkering meteen goed naar de schuldsituatie wordt gekeken en/of voorlichting wordt gegeven. Op deze manier wordt erger mogelijk voorkomen. De komende jaren zal meer gerichte preventie plaatsvinden.

Ook zal in de toekomst de samenwerking van de sociale teams, het Centrum voor Jeugd en Gezin, Jimmy's en OGGZ-team vorm krijgen. Inwoners meer inzicht te geven in de financiële consequenties van keuzes. Een voorbeeld hiervan is om met jongvolwassenen in gesprek te gaan over de financiële consequenties van ouderschap. Bewustwording vergroten over de verantwoordelijkheden van ouders. De ISD, ASWA en SW&D maken samen met particuliere organisaties en inwoners afspraken over re-integratie.

Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019

Voor Schuldhulpverlening VKB is in 2015 € 261.800,= begroot voor de afname van de producten en beschermingsbewind. De afname van producten is een wettelijke taak. Hieronder vallen o.a. budgetcoaching, budgetbeheer en de schuldregeling. Beschermingsbewind is een gerechtelijke maatregel voor meerderjarigen die door lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of blijvend niet in staat zijn om hun financiële belangen te behartigen. Beschermingsbewind is geen wettelijke taak. De planning is om het nieuwe beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 eind 2015 te bespreken in de gemeenteraad van Appingedam. Het streven is dat alle GR-gemeenten het nieuwe beleidsplan uiterlijk in december 2015 vaststellen. De VKB is erop gericht om schulden te voorkomen, duurzame resultaten te boeken, participatie te bevorderen en maatschappelijke kosten te voorkomen.

2 Armoedebeleid verbinden met gezondheidsbeleid (GIDS) en sportbeleid

Armoedebeleid wordt meer verbonden met gezondheidsbeleid en sportbeleid. Uit onderzoek blijkt dat mensen met lage opleidingsniveaus vaker een ongezonde leefstijl hebben en minder sporten en bewegen. Via het project Gezond In Appingedam (GIDS) worden middelen ingezet voor het project 'Appingedam in Beweging'. Dit project, dat wordt ontwikkeld in samenwerking met het Huis voor de Sport, stimuleert beweging en gezondheid en beoogt gezondheidsachterstanden te verminderen. Er is een uitvoeringsplan voor 2015 en 2016. De activiteiten hebben betrekking op alle leeftijdsgroepen, waarbij het accent ligt op activiteiten voor kinderen en jeugdigen. Voortgebouwd wordt op de succesvolle activiteiten van het Nationaal Actieprogramma Sport en Bewegen (NASB) en op de Kadernota Gezond in DAL 2013-2016. Er wordt nauw samengewerkt met sportverenigingen, scholen, ASWA, ISD, GGD en CJG. Speerpunten zijn meer bewegen, tegengaan van obesitas, bevorderen van zelfredzaamheid en een gezonde leefstijl en meedoen aan sportactiviteiten om sociaal isolement te voorkomen. Ook wordt ingezet op een grote(re) betrokkenheid van ouders. Voor het NASB en GIDS-gezondheidsbeleid is voor de gemeente Appingedam in 2015 en in 2016 € 50.000 per jaar gereserveerd.

Sportimpuls subsidie Schoolsport Vereniging Topwierde gehonoreerd!

In september 2015 heeft ZON MW een bedrag van € 100.000, = toegekend voor sportverenigingen en kinderen van basisscholen in Appingedam. De aanvraag is gedaan door Tennisvereniging LTC Fivelveld in samenwerking met vier andere sportverenigingen en alle basisscholen in Appingedam. De gemeente heeft samen met Huis voor de Sport de hoofdaanvrager ondersteund en partijen bij elkaar gebracht. Een goed voorbeeld van "Meer samenwerking, minder armoede".

3 Vergroten bekendheid van regelingen via nieuwe website www.helpzelfvooruit.nl

Eén van de conclusies uit het overleg armoedebeleid is dat de communicatie naar de burger omtrent regelingen en inkomstenvoorzieningen verbeterd kan worden. Ook uit het onderzoek van CMO STAMM naar de beleving van armoede in de DAL-gemeenten kwam behoefte aan duidelijke communicatie over regelingen en voorzieningen naar voren. DE SW&D heeft daarop in februari 2015 een Communicatieplan Regelingen en voorzieningen armoedebeleid opgesteld.

Naar aanleiding hiervan wordt o.a. gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe website: www.helpzelfvooruit.nl. Deze site beoogt informatie te geven over alle regelingen en voorzieningen, informatie en hulp bij aanvragen en adressen van betrokken organisaties. Kernorganisaties die betrokken zijn bij de opzet van de website zijn de ISD, VKB, WSD, Si!, Humanitas, Stichting Leergeld en de Voedselbank.

De burger kan antwoord krijgen op twee basisvragen:

1. Waar heb ik recht op, wat is er allemaal?
2. Waar moet ik zijn om dit recht te halen/hulp te krijgen?

Naast het bereiken van de burger is een nevendoeel dat de website gebruikt wordt als bron van informatie door hulpverleners en vrijwilligers die met armoedeproblematiek te maken hebben. Te denken valt enerzijds aan de organisaties die direct betrokken zijn bij de opzet, anderzijds aan het CJG team, sociale teams, MEE, docenten en intern begeleiders van het onderwijs, woningcorporaties, particuliere initiatieven en fondsen. Het ontwikkelen van de website komt voort uit het vastgestelde minimabeleid. Na het opzetten van de website, de lancering via een eenmalige actie en veel PR is het noodzakelijk de continuïteit van de website te borgen. Er is een blijvende afstemming en coördinatie nodig. De bedoeling is dat de coördinatie van de website via de SW&D plaatsvindt en dat elke deelnemende organisatie intern aangeeft wie hun aandachtfunctionaris

voor de website is. Het voornemen is dat de website in oktober/november 2015 online gaat.

4 Kindgericht armoedebeleid

Vastgestelde notitie Extra activiteiten armoedebestrijding kinderen

In deze notitie van de DAL-gemeenten zijn keuzemogelijkheden aangegeven.

De volgende tien activiteiten zijn beschreven:

- Integrale externe fondsenwerving
- Inzet van provinciale fondsen
- Activiteiten voor en door jongeren
- (Sport-)activiteiten voor kinderen die nog weinig sporten (w.o. nieuwkomers)
- Aansluiten bij informatie- en themabijeenkomsten
- Een prijsvraag rond preventie om zwaardere hulp/zorg te voorkomen
- Bespaartips (o.a. via het project Ouders en CJG)
- Versterking vroegsignalering onderwijs
- Een training gespreksvoering

In 2015 en 2016 wordt in DAL-verband besproken op welke wijze uitvoering gegeven kan worden aan deze activiteiten.

Jeugdsportfonds

De DAL-gemeenten ontvangen jaarlijks het Eurobudget van Menzis. Per deelnemer aan de collectieve ziektekostenverzekering wordt maandelijks een euro ingelegd door Menzis. Het Eurobudget voor de drie DAL-gemeenten was in 2014 € 8.388, =. DAL-gemeenten gebruiken het Eurobudget voor het Jeugdsportfonds. Via het Jeugdsportfonds wordt aan jeugdigen uit minimahuishoudens een bijdrage verstrekt voor contributie en sportmaterialen. Sporten draagt bij aan preventie. Aanvragen voor het Jeugdsportfonds verloopt via intermediairs. ISD Noordoost is zo'n intermediair. Na invoering van de webshop worden afspraken gemaakt met het Jeugdsportfonds over de uitvoering. De bedoeling is dat verrekening in de backoffice plaatsvindt en ouders niet langer geconfronteerd worden met verschillende

loketten. Het voorstel is dat de gemeente Appingedam vanaf 2016 € 3.400, = per jaar beschikbaar stelt aan het Jeugdfonds. Indien de gemeente daartoe besluit zal via het Jeugdsportfonds de RABObankfoundation worden benaderd ook een bijdrage beschikbaar te stellen.

Op deze wijze kunnen extra middelen worden gegenereerd die ten goede komen aan het mee doen van kinderen en jeugdigen in onze gemeente.

Budgetkring

Vanaf januari 2015 heeft de ISD aan ouders van kinderen de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan de "Budgetkring". Er zijn tien bijeenkomsten gehouden, waarbij het overkoepelend thema was: "Gelukkig met genoeg". De deelnemers hebben geleerd hoe zij hun budget en administratie op orde kunnen maken. Ook hebben zij tips en adviezen uitgewisseld en ervaringen om van weinig geld rond te komen gedeeld. Het streven is dat de deelnemers weer initiatieven nemen tot het aangaan van trajecten naar werk en/of opleiding. In de tweede helft van 2015 wordt dit project geëvalueerd.

Budgettrainingen op scholen

Om armoede te voorkomen adviseert de Kinderombudsman kinderen en jongeren vroegtijdig budgettrainingen te geven op basisscholen en Vmbo. De VKB heeft lespakketten voor groep 7 en 8 voor de basisscholen en een lespakket voor de eerste jaren van het VMBO. In het najaar van 2015 wordt met het onderwijs overlegd over de wens, mogelijkheden en mogelijke bekostiging van de budgettrainingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

Webshop www.kansvooruwkind.nl DAL-gemeenten

Deze nieuwe webshop www.kansvooruwkind.nl wordt in opdracht van de DAL-gemeenten gebouwd door Werkplein Eemdelta. Binnen de webshop wordt het Kindpakket beschikbaar gesteld voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. De gemeente Appingedam, Delfzijl en Loppersum vinden dat elk kind moet kunnen meedoen met sport, cultuur en schoolactiviteiten. Via deze site kunnen kinderen straks lid worden van een sportvereniging, of op

schoolreis gaan of muziekles nemen. Het jaarlijkse bedrag wat beschikbaar is voor een kind (waarvan de ouders tot de doelgroep behoren) op de basisschool is € 290, = en voor een kind op de middelbare school € 350,00, =. Inmiddels zijn sportverenigingen, de muziekschool, het zwembad en sportscholen benaderd. Ouders kunnen concrete activiteiten voor hun kind via de webshop aanvragen, bijvoorbeeld zwemles, schoolkosten, sportkleding en vouchers voor een kledingpakket. De vereniging/organisatie factureert vervolgens rechtstreeks bij de ISD Noord-Oost. De webshop is één van de onderdelen van het in 2014 vastgestelde minimabeleid. Geld bestemd voor kinderen/jeugdigen leidt zo daadwerkelijk tot maatschappelijke participatie. Het voornemen is dat de webshop in oktober/november 2015 online gaat. Ook organisaties die zich nu nog niet hebben aangemeld, kunnen zich nog aanmelden. Dat levert ook de organisaties voordeel omdat zij meer kans krijgen nieuwe leden en deelnemers voor hun activiteiten te bereiken.

Kledingbank Maxima

In het minimabeleid is beschreven wat de intentie is van de Kledingbank Maxima. De Stichting Maxima beheert door het hele land kledingzaken voor minima. De bedoeling is dat deze voor de DAL-gemeenten in Delfzijl gehuisvest wordt. Bij deze kledingbank kunnen inwoners met een laag inkomen (tot 110%), twee keer per jaar een kledingpakket uitzoeken. Het gaat hierbij zowel om nieuwe kleding (restpartijen) als om goede gebruikte en goed uitzijnde kleding. De bedoeling is dat de kledingbank wordt ingericht met paskamers. De stichting werkt voor en door de doelgroep. Verder komt er een koffietafel met gratis koffie. Hierbij wordt met mensen in gesprek gegaan over activiteiten die hen een stap verder kunnen brengen. Bijvoorbeeld adviezen over gezonde voeding, mogelijkheden voor (gratis) activiteiten/uitstapjes voor kinderen, informatie over activiteiten en aanbod van het CJG en Jimmy's en bijeenkomsten over omgaan met weinig geld. Voor de drie DAL-gemeenten is € 13.200, = gereserveerd ten behoeve van de jaarlijkse huur- en energielasten van Maxima. Mede n.a.v. een motie in de gemeenteraad van Appingedam,

waarin gewaarschuwd wordt tegen stigmatisering, is informatie ingewonnen over kledingvouchers. De motie van de raad was er op gericht om kledingvouchers niet alleen bij de kledingbank Maxima, maar ook bij andere winkels te kunnen besteden. Meerdere gemeenten hebben hier ervaringen mee. Deze zullen in de tweede helft van 2015 samen met andere uitvoeringsvoorstellen in DAL-verband worden besproken. De raad zal hierover geïnformeerd worden.

Preventie Duurzaam plan 2016-2020 DAL-gemeenten

Dit plan wordt vanuit het CJG voor de DAL-gemeenten ontwikkeld. Hierin worden concrete voorstellen uitgewerkt om financiële problematiek en verslavingsproblematiek te voorkomen.

Goed preventiebeleid draagt bij aan armoedebestrijding.

Cursusaanbod Stichting Leergeld

In het kader van bewustwording over armoede, het herkennen van signalen en het verminderen van vooroordelen heeft de coördinator van de Stichting Leergeld de mogelijkheid om een korte cursus te geven aan vrijwilligers. De coördinator is hiertoe opgeleid en gecertificeerd. Momenteel wordt lokaal en regionaal meer bekendheid gegeven aan deze korte cursus van vijf bijeenkomsten.

Zorgroutes onderwijs-Zorg voor Jeugd

In het voorjaar van 2015 zijn afspraken gemaakt over een goede zorgstructuur en zorgroutes met de scholen en alle betrokken partners. De scholen zijn immers een belangrijke vindplaats. Docenten en interne begeleiders signaleren problemen en kunnen indien nodig doorverwijzen.

Burgerinitiatieven

De gemeente werkt samen met maatschappelijke organisaties en wil burgerinitiatieven stimuleren. Een voorbeeld hiervan is dat de gemeente Appingedam in 2014 en 2015 een kerstactie ondersteunt. Daarnaast zal de gemeente samen met inwoners en organisaties ideeën voor burgerparticipatie en -initiatieven

uitwerken. Hierbij is het nadrukkelijk niet de bedoeling dat de gemeente steeds in financiële zin ondersteuning biedt. Ook goede en toegankelijke informatie geven over fondsen en budgetten in de regio (bijvoorbeeld in het kader van de bevingen), het leggen van contacten of anderszins faciliteren (bijvoorbeeld ruimte bieden voor overleg, informatie delen over innovatieve projecten, social media) kunnen worden uitgewerkt. Het voornemen is om contact te leggen met de Cliëntenraad, Participatieraad (vanuit de Raad) en vertegenwoordigers van initiatieven en doelgroepen uit Appingedam.

5 Versterking van eigen kracht

De ASWA, ISD en particuliere organisaties hebben ervaring om de eigen kracht van burgers te versterken en inwoners te ondersteunen om hun eigen netwerken van familie en vrienden in te schakelen. Dit is van belang om (dreigende) armoede en schulden te voorkomen en waar nodig schuldhulpverlening en nazorg in te zetten. De ASWA beschrijft in jaarplannen en effectformulieren de werkzaamheden en resultaten. De ISD heeft de nieuwe uitgangspunten, mede na overleg met gemeenteraden, gebruikers (klantenpanel) en uitvoerend personeel vastgelegd in de vastgestelde notitie Minimabeleid, een blijvend perspectief.

Familie en vrienden zijn belangrijk voor emotionele steun en praktische hulp. Daar waar het eigen netwerk onvoldoende sterk is kan een beroep worden gedaan op vrijwilligers. Zij zijn belangrijk om te voorkomen dat mensen (weer) wegzakken in de schulden. Vrijwilligers kunnen ondersteuning bieden bij het in balans houden van inkomsten en de uitgaven.

Het is van belang dat geïnvesteerd wordt in het behoud en werving en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers.

Budgetmaatjes

De SW&D heeft samen met de ISD en de VKB het project "Budgetmaatjes" ontwikkeld. Budgetmaatjes zijn vrijwilligers die inwoners ondersteunen bij het leren omgaan met geld. Voor dit project zijn onlangs via fondsen middelen verworven. De uitvoering van het project gaat in het najaar van 2015 van start.

6 Initiatieven ondersteunen

Ook initiatieven als moestuinprojecten, winkels met tweedehands/tweedekans-artikelen en weggeefwinkels kunnen bijdragen aan armoedebestrijding. In Appingedam is reeds één van de grootste kringloopwarenhuizen van Noord-Nederland gehuisvest, Hergebruik Plus van Werkpro. Dit biedt werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners kunnen er betaalbare producten kopen.

Momenteel is een voorstel voor stadstuinieren in ontwikkeling bij de Eendracht. Initiatieven die bijdragen aan ontmoeting en participatie, gezonde leefstijl en/of een versterking van informele netwerken zijn relevant. Ook workshops via het CJG, bijvoorbeeld gezond en betaalbaar koken, dragen bij aan een gezonde leefstijl en aan het rondkomen met weinig geld. De gemeente en maatschappelijke organisaties willen nog meer gebruik maken van elkaars kennis en ervaring en burgerinitiatieven waar mogelijk faciliteren. Vanuit het armoedebeleid betekent het ondersteunen van initiatieven overigens niet per se dat er altijd extra middelen van de gemeente moeten worden ingezet. Ook het leggen van contacten en verwijzen naar andere mogelijkheden en fondsen kan initiatieven verder helpen.

7 Pilot om schulden te voorkomen

De DAL-gemeenten zijn voornemens om met de ISD Noordoost en de Volkskredietbank een pilot op te zetten om schulden te voorkomen. Op dit moment hebben ruim 500 mensen van de DAL-gemeenten een betalingsachterstand

bij hun ziektekostenverzekeraar. In 160 gevallen heeft dit geleid tot 'bronheffing'. Wanneer iemand een premieachterstand heeft voor de basisverzekering van zes maandpremies of meer wordt er een bestuursrechtelijke premie door het College voor Zorgverzekeraars geïnd via bronheffing. Deze wordt op het inkomen (met als mogelijke bronnen: loon, uitkering of pensioen) ingehouden vóórdat iemand zelf zijn inkomen krijgt.

De Volkskredietbank en de ISD willen de doelgroep eerder benaderen, namelijk al als er één maand achterstallige betaling is in huur, zorgpremie of energie. De bedoeling hiervan is bronheffing en andere dreigende schulden te voorkomen. Voor de pilot worden nieuwe instromers in de uitkering die schulden hebben benaderd. De ISD en VKB willen met ondersteuning van de DAL gemeenten gezamenlijk een verzoek indienen bij het Ministerie voor deze pilot. Door een goede analyse van de problematiek door de VKB en waar mogelijk direct concrete oplossingen met individuele personen te bespreken wordt gewerkt aan preventie en het voorkomen van ergere en duurdere problematiek. Als de pilot slaagt wordt gezocht naar structurele financiering, waarbij ook met woningcorporaties en energieleveranciers in gesprek wordt gegaan.

8 Structurele steun particuliere initiatieven

Samenwerking met Voedselbank, Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds, Steunpunten administratie, Humanitas en SUN voor de periode 2016 -2020 is een essentieel onderdeel van het nieuwe armoedebeleid. Deze organisaties bieden laagdrempelige hulp en vervullen een belangrijke signalerende functie. Door de samenwerking met deze organisaties wordt het bereik van de gemeentelijke regelingen vergroot en worden ook burgers bereikt die nu niet bij de gemeente zelf in beeld zijn maar wel tot de doelgroep behoren. Financiële armslag is noodzakelijk om hun belangrijke maatschappelijke rol in het voorliggend veld te kunnen vervullen. Voor de steun aan de genoemde partijen worden jaarlijks middelen vrijgemaakt, zie paragraaf 5.2.

Inwoners die gebruik maken van de Voedselbank, Kledingbank Maxima, Stichting Leergeld en SUN moeten voldoen aan bepaalde criteria om voor voorzieningen in aanmerking te komen. Doorgaans gaat het om inkomenscriteria, maar het kan ook gaan om sociale voorwaarden. Aanvragen bij SUN Groningen kunnen worden ingediend voor urgente noodsituaties wanneer (wettelijke) voorzieningen niet of onvoldoende bereikbaar zijn. Het gaat bijvoorbeeld om woninginrichting, levensonderhoud en activiteiten voor kinderen. Aanvragen bij SUN Groningen kunnen alleen worden ingediend door medewerkers van dienst- en hulpverlenende instellingen waarmee afspraken zijn gemaakt die zijn vastgelegd in het convenant.

Naast bekendheid geven aan Leergeld en Humanitas wil de gemeente zich inspannen om ook meer bekendheid te geven aan fondsen, bijvoorbeeld aan het Hazewinkelfonds, het SKANfonds en het Oranjefonds. Op deze fondsen kan een beroep worden gedaan indien er sprake is van armoede en/of andere sociale problematiek. Organisaties die door de gemeente gesubsidieerd worden, bijvoorbeeld de ASWA, worden eveneens gestimuleerd meer bekendheid te geven aan fondsen en diverse andere subsidiemogelijkheden, regionaal, landelijk en Europees. Zo zijn er veel mogelijkheden in het kader van Eems Dollard Regio voor het bevorderen van Nederlands-Duitse interacties. Aanknopingspunten liggen bijvoorbeeld op het terrein van participatie, economie, gezond opgroeien en gezond oud worden. Indien er goede samenwerkingsinitiatieven ontstaan om participatie te bevorderen en armoede te bestrijden kunnen deze ook voorgedragen worden voor leefbaarheidsfondsen en compensatiegelden voor de bevingen.

5.2 Overzicht voorgestelde maatregelen

Incidentele maatregelen gericht op preventie, vroegsignalering en meedoen

Maatregel	2015	2016	Afspraken
Sport-gezondheidsbeleid/			
NASB en GIDS (Gezond in de Stad)	€ 49.935	€ 50.000	Vastgesteld NASB en GIDS. Uitvoeringsplan GIDS 2015-2016 deel vastgelegd. GIDS loopt t/m 2017.
Website bekendheid regelingen			
www.helpuzelfvooruit.nl	€ 500	€ 500	Vastgesteld minimabeleid
Kindgericht armoedebeleid			
o.a. webshop www.kansvooruwkind.nl	€ 3.750	€ 3.750	Vastgesteld minimabeleid
Kledingbank/Kledingvouchers			
voor drie DAL-gemeenten	€ 13.200	€ 13.200	Vastgesteld minimabeleid
Pilot VKB/ISD om schulden te voorkomen	-		In ontwikkeling. Besluitvorming moet nog plaatsvinden

Structurele ondersteuning onderstaande partijen

Maatregel	2015	2016	Afspraken
Minimabeleid/participatiefonds, via ISD-Noord-Oost (hiervan budget bijzonder bijstand naerschikking 191.700 en kindpakket naerschikking 70.550 in 2015)	€ 550.700	€ 560.706	GR-afspraken via gemeentebegroting
Bijdrage VKB Noord-Oost Gron. Schuldhelpverlening en schuldsanering, incl. beschermingsbewind	€ 261.800	€ 252.800	GR-afspraken via gemeentebegroting
GR Volkskredietbank Noordoost (vaste bijdrage à € 0,85 p.p x 12.000)	€ 10.200	€ 10.200	GR-afspraken via gemeentebegroting
Preventie CJG DAL	€ 60.000	€ 60.000	Vastgesteld CJG beleid
Kwijtschelding rioolheffing	€ 119.700	€ 143.640	Begroting (+ 20% in 2016)
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	€ 96.800	€ 116.160	Begroting (+20% in 2016)
Steunpunten Administratie/ Formulierenbrigade	€ 1.375	€ 1.375	Vastgesteld via SW&D subsidie
Humanitas	€ 750	€ 750	Subsidie aan Humanitas in 2015 en gemeentebegroting structurele subsidie
Voedselbank	€ 5.460,00	€ 5.840	Kadernota 2015
Stichting Urgente Noden Groningen (multiplier-effect)		€ 2.160	Kadernota 2015
Subsidie stichting Leergeld	-	€ 2.000	Armoedebeleid Kadernota 2015
Jeugdsportfonds		€ 3.400	GIDS
Innovatieve samenwerking, versterking eigen kracht, faciliteren vrijwilligers, ondersteuning initiatieven t.b.v. meedoen en armoedebestrijding		€ 10.000	Besluitvorming moet nog plaatsvinden (voorstel dekking via fonds-aanvragen /compensatie NAM))
Bijdrage gemeente jeugdleden aan sportverenigingen € 7,00 per jeugdlid	€ 6.900	€ 6.900	Vastgesteld beleid
Totaal	€ 1.113.685	€ 1.175.931	

EVALUATIE EN MONITORING

Het effect van armoedebeleid is afhankelijk van vele factoren en niet alleen door de gemeente zelf te beïnvloeden. Uitgebreide monitoring op uitsluitend aantallen heeft weinig zin. De baten van dit type onderzoek wegen doorgaans niet op tegen de kosten (Dr. L. Postma, lector Hanzehogeschool Groningen). Om toch een goede indicatie te krijgen of het beleid vruchten afwerpt, maar meer nog om in te zetten als verbeteringsinstrument, kunnen gangbare cijfers tegen elkaar worden afgezet (aantallen mensen die gebruik maken van de voedselbank, aantal mensen dat gebruik maakt van schuldhulpverlening, aantal mensen met een uitkering). Naast het goed monitoren van de cijfers blijft het nodig om in gesprek te blijven over de betekenis van deze cijfers en wensen om tussentijds bij te kunnen sturen.

Een goede indicator voor een betekenisvolle deelname van een gezin aan de samenleving is de deelname van kinderen aan sport-, maatschappelijk- en/of sociaal culturele activiteiten. We zullen dan ook gedurende de looptijd van dit beleid jaarlijks de cijfers via de ISD, VKB, Jeugdsportfonds en Stichting Leergeld opvragen over het bereik van inwoners en specifiek ook van kinderen. Ook worden via de managementrapportages, verslagen en beleidsplannen van de ISD en Volkskredietbank kerngegevens gemonitord. Het college zal de raad hierover informeren.

Tevens worden er via andere kanalen gegevens gemonitord. Zo worden via het Woon-en Leefbaarheidsplan Eemdelta voor Appingedam, Delfzijl, Eemsmond en anderen gegevens gemonitord op het gebied van bevolkingsontwikkeling, wonen, sociale structuur en ervaren leefbaarheid. In het woon- en leefbaarheidsplan werken 35 organisaties samen en zijn uitvoeringsprogramma's opgesteld. Op het gebied van jeugd en WMO worden ook gegevens

gemonitord die relevant zijn voor het stimuleren van participatie. In het kader van integraal beleid is het van belang deze informatie uit te wisselen en te benutten. In het kader van het nieuwe armoedebeleid "Meer samenwerking, minder armoede" zal de komende jaren nadrukkelijk contact worden gelegd met burgerinitiatieven, particuliere organisaties, WMO-adviesraad en Cliëntenraad.

BRONNEN

ASWA	Jaarverslag 2014, juni 2015
CBS	Armoedesignalement 2014 www.armoedegroningen.nl
CJG DAL	Concept-notitie Preventie, sept. 2015
Gemeente Appingedam	Notitie Extra activiteiten armoedebestrijding kinderen en jeugd DAL gemeenten, vastgesteld in gemeenteraad Appingedam, oktober 2014 Gemeentebegroting 2015 en 2016 Kadernota Sociaal Domein Notitie Modernisering minimabeleid, vastgesteld door de Raad in december 2014 Programma startbijeenkomst zorgroute passend onderwijs, 9 maart 2015 Zorgroute interne en externe zorgstructuur in basisscholen en voorschoolse voorzieningen 2015, maart 2015
GGD	Sociale kaart DAL-gemeenten-OGGZ, 2015 Jaarrapportage DAL 2014
ISD Noordoost	Rapportage ISD Noordoost, 1e Tertaal 2015 Programmabegroting ISD Noordoost 2016 en meerjarenraming 2017-2019, april 2015
Stichting Voedselbank Appingedam-Delfzijl	Financiële verantwoording 2014, juni 2015

Stichting Leergeld ADL	Jaarverslag 2014, juni 2015
SW&D	Notitie preventie, vroegsignalering en armoedebestrijding gericht op kinderen, winter 2014 Communicatieplan Regelingen en voorzieningen armoedebeleid, feb. 2015
Volkskredietbank Noordoost	Managementrapportage eerste kwartaal 2015 Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 (concept) Gewijzigde begroting 2015 en Ontwerpbegroting 2016
Woon- en leefbaarheidsplan Eemsdelta, 2013	Monitor Eemsdelta 2013 Monitor Eemsdelta 2014.

Colofon:

Opdrachtgever: Gemeente Appingedam

College van B&W

Mw. H.K. Pot, burgemeester

Mw. A. Usmany-Dallinga, wethouder, portefeuille armoedebeleid

Dhr. M. van Bostelen, wethouder

Dhr.H.B.J.Mulder, gemeentesecretaris

Uitvoering: Team OCSW

in samenwerking met team Financiën, beleidsadviseurs DAL,

ISD Noord-Oost, Volkskredietbank Noordoost, maatschappelijke organisaties

Tekst beleidsnotitie: Marieke Berghuis

Vormgeving en fotografie: Buro Klaas Huizenga, Zuidwolde (Gn)

www.buro-klaas-huizenga.nl

Appingedam, september 2015

